

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยที่มีลักษณะ เป็นการศึกษาเฉพาะกรณี (case study) เฉพาะในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาพเกี่ยวกับตนเองกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนของผู้สูงอายุ เพื่อจะอ้างอิงผลที่ได้ไปสู่การจัดโครงการที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ โดยที่ตัวแปรทางด้านภาพเกี่ยวกับตนเองที่คัดเลือกมาศึกษา ได้แก่ ภาพเกี่ยวกับตนเองด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม ตัวแปรทางด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนที่คัดเลือกมาศึกษา ได้แก่ ประเภทของกิจกรรม และ ความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมประเภทต่างๆ ของผู้สูงอายุ โดยผู้วิจัยขอเสนอขั้นตอนของการดำเนินการ เป็นลำดับ ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ก. ประชากร กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้คือจำนวนผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่อยู่ในเขตชนบทภาคจน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จ: 447-448) จำนวน 869 คน (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา 2527, แบบสำรวจ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนครราชสีมา 2526, อัคราเนา และ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนครราชสีมา 2525, แบบสำรวจ)

ตารางที่ 1 จำนวนผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปในปี พ.ศ. 2527 ในเขตชนบทภาคจน
อำเภอบัวใหญ่ จำแนกตามตำบล และหมู่บ้าน

ลำดับที่	ชื่อตำบล	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป
1	บัวใหญ่	ห้วยโจด	25
		หนองตะไถ	16
		คิมม่วง	22
2	โนนทองกลาง	บัวน้อย	22
		ป่าทอง	12
		โคกสะอาด	17
3	หนองหวา	หนองตากน้อย	7
		พะไล	16
		โคกเพ็กน้อย	37
4	บัวลาย	จ้งโพน	14
		โนนสว่าง	4
		หนองหาง	7
5	หนองบัวสะอาด	คลองพุกษ์	8
		กระพี	10
		อีโค	10
6	กุดจอก	คอนแปะ	29
		คอนหัน	5
		กุดจอก	26
7	โนนจาน	ศาลาคิน	11
		หลุมทุ่ง	24
		เหลิงหิน	19

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อตำบล	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนผู้ที่มิอายุ 60 ปีขึ้นไป
8	โนนสวรรค์	หินลาด	28
		กอก	27
		โนนทับฐาน	4
9	เสมาใหญ่	นา	20
		คอนบก	15
		คิ้ว	19
10	แก่งสนามนาง	หนองบง	37
		หนองสะเคา	20
11	คอนทะหนิน	ศรีรักษา	8
		คอนทะหนิน	18
12	บึงพะไล	หนองขามนอย	60
		ห้วยยาง	17
13	สีสุก	หนองเอี่ยน	8
		โสกสนวน	31
14	สามเมือง	สามเมือง	9
		โนนเมือง	13
		ตะกุกซอน	3
15	ห้วยยาง	ห้วยครอ	9
		บุไทย	15
		สระไผ่	12
		หนองแก	3
16	สีกา	คอนคู	4
		คอนสะแบง	15

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อตำบล	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนผู้ที่มิอายุ 60 ปีขึ้นไป
17	ขุนทอง	หนองโค่น	20
		โคกสว่าง	16
18	โพนทอง	หนองสะแก	8
		หนองพลวง	22
19	กานขวาง	ตะคร้อเก่า	31
		โคกสะอาด	36
รวม	19 ตำบล	50 หมู่บ้าน	869 คน

ที่มา: ฝ่ายเผยแพร่อบรม สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา 2527

ข. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปที่อยู่ในเขตชนบทยากจนอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา จำนวนร้อยละ 20 ของจำนวนประชากร 869 คน โคชนาคตัวอย่างจำนวน 173.8 คน ผู้วิจัยจึงเพิ่มขนาดตัวอย่างเป็นจำนวน 200 คน เพื่อความสะดวกในการคำนวณค่าทางสถิติ

การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) โดยมีลำดับขั้น ดังนี้ คือ

1. ใ้รายชื่อหมู่บ้านทั้งหมดที่ก่่วหนด เป็นพื้นที่เขตชนบทยากจน ในอำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา จากทำเนียบรายชื่อหมู่บ้าน เป้าหมายความแอ่นถิ่นนาชนบทพื้นที่ยากจน พ.ศ.2525-2529 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จร: 447-448) และจากการสำรวจของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา

รวม 50 หมู่บ้าน ดังตารางที่ 1 เป็นบัญชีในการสุ่มตัวอย่าง (Sampling frame)

2. สุ่มตัวอย่างจากบัญชีรายชื่อหมู่บ้านมาศึกษา จำนวน ร้อยละ 20 ของจำนวน 50 หมู่บ้าน ได้ขนาดตัวอย่าง 10 หมู่บ้าน

3. คำนวณตัวอย่างประชากรในแต่ละหมู่บ้านที่จะศึกษา เพื่อให้ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างประชากรรวมเพียง 200 คน โดยวิธีการเทียบบัญชีรายชื่อไตรยางค์ ได้ขนาดตัวอย่างแต่ละหมู่บ้าน ดังนี้

ตารางที่ 2 รายชื่อหมู่บ้านและจำนวนประชากรสูงอายุที่สุ่มมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับที่	ชื่อตำบล	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนผู้สูงอายุ	
				ทั้งหมด	กลุ่มตัวอย่าง
1	กานช้าง	10	โคกสะอาด	36	30
2	ขุนทอง	9	โคกสว่าง	16	13
3	เสมาใหญ่	6	คิ้ว	19	16
4	หนองบัวสะอาด	5	กระพี	10	8
5	โนนทองกลาง	13	โคกสะอาด	17	14
6	บึงพะไล	11	หนองขามน้อย	60	50
7	บัวใหญ่	13	คีมม่วง	22	19
8	หนองหวา	13	โคกเพ็กน้อย	37	31
9	บัวลาย	10	หนองทาง	7	6
10	ห้วยยาง	8	บุไทย	15	13
รวม	10 ตำบล		10 หมู่บ้าน	239 คน	200 คน

4. การสุ่มตัวอย่างบุคคลที่จะสัมภาษณ์ในแต่ละหมู่บ้าน ใ้รายชื่อผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จากการสำรวจของหมู่บ้านแต่ละแห่ง เป็นบัญชีในการสุ่มตัวอย่างแล้วกลุ่มตัวอย่างขึ้นมาศึกษาตามชื่อและที่อยู่ที่ยี่รายการ เท่ากับจำนวนที่ต้องการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ก. ลักษณะของ เครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นมีทั้งที่เป็นคำถามปิด คือ คำถามที่มีหลายคำตอบใหญ่ตอบ เล็กตอบ ตามความต้องการ ลักษณะ เป็นแบบตรวจสอบและมาตราส่วนประเมินค่า และคำถามเปิด คือ คำถามที่ให้ผู้ตอบ ตอบได้อย่างเสรี แบบสัมภาษณ์แบ่ง เป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับภูมิหลังของผู้ตอบ ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ สถานภาพการสมรส ศาสนา การศึกษา และ รายได้ เป็นแบบตรวจสอบ (Check-list)

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับภาพเกี่ยวกับตนเองของผู้ตอบ ลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) โดยตอนที่ 2 นี้แบ่ง เป็น 3 ส่วน คือ

1. ภาพเกี่ยวกับตนเองด้านร่างกาย ได้แก่ คำถามด้านสุขภาพอนามัย บุคลิกลักษณะ ความเฉลียวฉลาด สติปัญญา ไหวพริบ ความสามารถ เป็นต้น
2. ภาพเกี่ยวกับตนเองด้านจิตใจ ได้แก่ คำถามด้านความภาคภูมิใจในตนเอง ความสมหวัง ความพอใจในชีวิต ความสุข ความวิตกกังวล ความกระตือรือร้น เป็นต้น
3. ภาพเกี่ยวกับตนเองด้านสังคม ซึ่งหมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคม ในแง่ของความรู้สึกต่อกัน และการปฏิบัติต่อกันระหว่างผู้สูงอายุกับบุคคลในสังคม ทั้งแต่สมาชิกในครอบครัวจนถึงบุคคลอื่นในสังคม ได้แก่ คำถามเกี่ยวกับความช่วยเหลือเกื้อกูลกันในครอบครัว การผูกสัมพันธ์ระหว่างกัน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจหาของครอบครัว หากที่ปรึกษาที่ปฏิบัติต่อกัน การท่องเที่ยว การได้รับความยกย่องนับถือ การปรับตัว

ความสามารถในการทขเพื่อน การไ้รับความเอาใจใ้
ดูแล เป็นคน

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ของผู้ตอบ
ไ้ถาม ความถึในการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนประเภทต่างๆ
ไ้ไปนี้

1. กิจกรรมเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี และ วิชน-
ธรรมเนียมงานพิธีต่างๆทางสังคม เช่น งานแต่งงาน
งานศพ และกิจกรรมเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี
และวิชนธรรมเนียมงานรื่นเริงต่างๆตามเทศกาล เช่น
ลอยกระทง สงกรานต์ ฯลฯ
2. กิจกรรมเกี่ยวกับศาสนา เช่น งานบุญพิธีต่างๆ ฯลฯ
3. กิจกรรมเกี่ยวกับการศึกษา เช่น การประชุมอบรม
การเป็นกรรมการที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ฯลฯ
4. กิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนา เช่น การสร้างสาธารณ-
สมบัติ ฯลฯ
5. กิจกรรมเกี่ยวกับสาธารณสุขและการอนามัย เช่นการ
จักอนามัยเกี่ยวกับตนเองและสังคมใหญ่กลุ่มลักษณะ
 ฯลฯ

คำถามเป็นมาตราส่วนประ เมีนค่าสำหรับคำตอบ เรื่องความถึในการ เข้าร่วม
กิจกรรม และเป็นคำถามปลาย เปิดสำหรับคำตอบ เพื่อระบุชนิดของกิจกรรม ที่ผู้ตอบ เข้า
รวม

ข. วิธีสร้าง เครื่องมือ

1. สร้างแบบพิมพ์ถามขึ้นไ้โดยการศึกษารวมจากเอกสาร และขอคำ
แนะนำจากอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

2. นำแบบพิมพ์ถามที่สร้าง เสร็จแล้วไปไ้ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ทางด้านการ
ศึกษานอกระบบโรงเรียน จิตวิทยา การพัฒนาชุมชน และการสังคมสงเคราะห์จำนวน
6 ท่าน (ดูรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิไ้ในภาคผนวก) ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่อง และหา

ความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ตามขั้นตอน ดังนี้

ก) นำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละคนลงความคิดเห็นว่า
ข้อความแต่ละข้อวัดได้ตรงตามจุดประสงค์หรือไม่ โดยกำหนดคะแนนความคิดเห็นไว้
ดังนี้ (บุณยเชิด วิทยุได้ออนันตพงษ์ 2527: 68-70)

- + 1 หมายถึง ข้อคำถามวัดจุดประสงค์ข้อนั้น
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดจุดประสงค์ข้อนั้น
หรือไม่
- 1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามไม่วัดจุดประสงค์ข้อนั้น

ข) บันทึกผลการพิจารณาลงความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ แต่ละ
คนในแต่ละข้อ แล้วรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทุกคน แล้วบันทึกผลลงใน
สคม ΣR เป็นรายข้อ หลังจากนั้นจึงคำนวณดัชนีความแม่นยำตรงตามเนื้อหาของข้อคำ
ถาม โดยใช้สูตร ดังนี้

$$IOC = \frac{\Sigma R}{N}$$

เมื่อ IOC คือ ความแม่นยำตรงตามเนื้อหาของข้อคำถาม

ΣR คือ ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ
ทั้งหมด

N คือ จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมด (ในที่นี้คือ 6)

ค) กำหนดคะแนนจุดตัดเพื่อที่จะหาค่าคะแนนค่าที่ผู้ที่จะยอมรับ
ว่า ข้อคำถามสามารถวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ โดยกำหนดคะแนนจุดตัด
เท่ากันหมดทุกข้อ เท่ากับ .5 แปลความหมายของดัชนีความตรงตามเนื้อหาระหว่างข้อ
คำถามกับจุดประสงค์ว่าดัชนีที่คำนวณได้มากกว่าหรือเท่ากับ .5 แสดงว่าข้อคำถามไม่
วัดจุดประสงค์ข้อนั้น (ดูรายละเอียดในภาคผนวก)

3. นำแบบสัมภาษณ์ที่หาความตรงตามเนื้อหาแล้วมาปรับปรุง ตามคำ
แนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วให้อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่อง
ก่อนที่จะนำแบบสัมภาษณ์ชุดแก้ไขปรับปรุงไปทดลองใช้กับผู้สูงอายุในอำเภอบัวใหญ่ จัง-
หัดนครราชสีมา จำนวน 5 ชุด หลังจากนั้นนำแบบสัมภาษณ์มาหาความเที่ยง

(Reliability) โดยวิธี Coefficient Alpha ของ Cronbach ได้จาก สูตร
(บุญธรรม กิจปรีชาวิเศษ 2524: 78) ดังนี้

$$r_{tt} = \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ r_{tt} หมายถึง ความเชื่อถือใจของแบบสัมภาษณ์

k หมายถึง จำนวนข้อคำถาม (= 36)

S_i^2 หมายถึง ผลรวมของความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ
(= 23.84)

S_t^2 หมายถึง ความแปรปรวนของคะแนนรวมของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์
(= 264.4)

ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ คำนวณได้จากสูตร (เรื่องเดียวกัน.)

$$S_i^2 = \frac{n \sum x^2 - (\sum x)^2}{n(n)}$$

เมื่อ x หมายถึง คะแนนที่แต่ละคนทำได้ในแต่ละข้อ

n หมายถึง จำนวนคนที่ตอบแบบสัมภาษณ์ (= 5 คน)

ความแปรปรวนของคะแนนรวมของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ คำนวณได้จากสูตร
(เรื่องเดียวกัน.)

$$S_t^2 = \frac{n \sum x^2 - (\sum x)^2}{n(n)}$$

เมื่อ $\sum x$ หมายถึง ผลบวกของคะแนนรวมของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ทั้ง 5 คน

n หมายถึง จำนวนผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

$$r_{tt} = \frac{36}{(36-1)} \left[1 - \frac{23.84}{264.4} \right]$$

$$= 1.0286 (0.9098)$$

$$= 0.9358$$

ดังนั้น ความเชื่อถือใจของแบบสัมภาษณ์นี้มีค่า เท่ากับ ร้อยละ 93.58

4. ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับภาษาข้างคำที่พบว่าเข้าใจยาก
ในระหว่างการทดลองสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ แล้วให้อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจสอบ
อีกครั้งจนใช้ได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีผู้ช่วยวิจัย เป็นนักศึกษา
วิทยาลัยครุนครราชสีมา และโดยอาศัยความร่วมมือ เพื่ออำนวยความสะดวกในการ
ประสานงานและติดต่อกันกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ก) การประสานงาน

ผู้วิจัยติดต่อไปยังอธิการฝ่ายกิจการนักศึกษาวิทยาลัยครุ นครราชสีมา
ขอความร่วมมือในการประกาศรับสมัครนักศึกษาจำนวน 1 คน เพื่อเป็นผู้ช่วยสัมภาษณ์
ผู้สูงอายุในระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูล หลังจากนั้นผู้วิจัยได้รับจดหมายสมัครจาก
นักศึกษา จำนวน 3 คน จึงคัดเลือกและรับสมัคร นางสาวรุ่งทิวา ลุนอุ้ม นักศึกษา
วิทยาลัยครุนครราชสีมาภาคสามัญซึ่งสามารถพูดภาษาถิ่นใต้และมีภูมิลำเนาอยู่ในอำเภอ
บัวใหญ่ เป็นผู้ช่วยวิจัย ดำเนินการในระหว่างวันที่ 3 กันยายน 2528 ถึง 2 ตุลาคม
2528

เมื่อดำเนินการรับสมัครผู้ช่วยวิจัยได้เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจึงติดต่อไป
ยังผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมา นายอำเภอบัวใหญ่ ฝ่ายพัฒนาชนบทอำเภอบัวใหญ่
กำนันและผู้ใหญ่บ้านทั้ง 10 ตำบล ตามลำดับชั้น เพื่อขออนุญาตและแจ้งกำหนดระยะเวลา
เวลาการเข้าไปสัมภาษณ์ผู้สูงอายุในแต่ละท้องที่ ดำเนินการในระหว่างวันที่ 14 ตุลาคม
2528 ถึง 28 ตุลาคม 2528

ข) การเก็บรวบรวมข้อมูล

การสัมภาษณ์ผู้สูงอายุใช้เวลารวมทั้งสิ้น 64 วัน โดยผู้วิจัยติดต่อ
ประสานงานกับผู้ใหญ่บ้านในแต่ละหมู่บ้านล่วงหน้า เพื่อนัดหมายกลุ่มตัวอย่าง และผู้วิจัยเข้าไป
เขาไปสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างร่วมกับผู้ช่วยวิจัย ซึ่งได้มีการตกลงชี้แจง เกี่ยวกับพื้นฐานของ
การวิจัยให้ทราบล่วงหน้าพอสมควร ดำเนินการสัมภาษณ์ระหว่างวันที่ 29 ตุลาคม
2528 ถึง 31 ธันวาคม 2528 ดังนี้

ตารางที่ 3 ระยะเวลาการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ สถานที่ทำการสัมภาษณ์และผู้นัดหมาย

ระยะเวลาสัมภาษณ์	สถานที่	ผู้นัดหมายงาน (ผู้ใหญ่บ้าน)
29 ต.ค.- 3 พ.ย.28	หมู่บ้านคิมมวง ตำบลบัวใหญ่	นายสำลี บัวทอง
4 พ.ย.- 5 พ.ย.28	หมู่บ้านหนองทาง ตำบลบัวลาย	นายสมาน ปุราสะ เก
6 พ.ย.-15 พ.ย.28	หมู่บ้านโลกเพ็ญน้อย ตำบลหนองหวา	นายบุญ ศรีน้อย
16 พ.ย.-20 พ.ย.28	หมู่บ้านคิ้ว ตำบลเสมาใหญ่	นายหนู ประวิ เก
21 พ.ย.-30 พ.ย.28	หมู่บ้านโลกสะอาด ตำบลคานขวาง	นายสุก พลหาร
1 ธ.ค.- 4 ธ.ค.28	หมู่บ้านโลกสว่าง ตำบลขุนทอง	นายทองอินทร์ พายุกา
5 ธ.ค.- 7 ธ.ค.28	หมู่บ้านกระสี ตำบลหนองบัวสะอาด	นายเจริญ นพคุณ
8 ธ.ค.-11 ธ.ค.28	หมู่บ้านบุไทย ตำบลห้วยยาง	นายหนา สุขชา
12 ธ.ค.-15 ธ.ค.28	หมู่บ้านโลกสะอาด ตำบลโพนทองกลาง	นายใบ บรรคาศักดิ์
16 ธ.ค.-31 ธ.ค.	หมู่บ้านหนองขามน้อย ตำบลบึงพะไล	นายพันธุ์ บางศรีทา

ค) ประเด็นที่น่าสนใจซึ่งผู้วิจัยพบในระหว่างการสัมภาษณ์

เนื่องจากว่ากลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นกลุ่มผู้สูงอายุ ปัญหาที่พบในระหว่างการสัมภาษณ์จึง เป็นปัญหา เฉพาะที่แตกต่างไปจากกลุ่มอายุอื่นปัญหาที่น่าสนใจ และควรกล่าวถึง มีประเด็นดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงของคนในวัยสูงอายุ ผู้สูงอายุมีความถดถอยในด้านการคลัง ผู้วิจัยใช้เวลาการสัมภาษณ์ประมาณคนละ 1-2 ชั่วโมงซึ่งสำหรับผู้สูงอายุบางคนแล้วจะรู้สึกเบื่อในการตอบคำถาม จำเป็นต้องหยุดการสัมภาษณ์ไว้ชั่วคราวจึงดำเนินการสัมภาษณ์ต่อ อย่างไรก็ตามผู้สูงอายุที่ตอบแบบสัมภาษณ์เป็นผู้ที่มีความจำดี ยังไม่เลอะเลือน และให้ความร่วมมือในการตอบคำถามด้วยดี นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและการเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจและอารมณ์ของผู้สูงอายุ ก็มีผลอย่างมากเนื่องจากผู้สูงอายุบางคน อารมณ์ฉุนเฉียว หงุดหงิด และไม่ชอบให้ใครมาซักถามรบกวน บางกรณีผู้สูงอายุปฏิเสธการให้สัมภาษณ์ ผู้วิจัยต้องเปลี่ยนรูปแบบการสัมภาษณ์เป็นการพูดคุยกัน โดยคงคำถามต่างๆตามแบบสัมภาษณ์เอาไว้ ในลักษณะของการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ และรีบกลับไปกรอกข้อความลงในแบบสัมภาษณ์ทันที เมื่อถึงที่พัก ซึ่งผู้วิจัยพบว่าวิธีการนี้ได้ผลมาก ไม่ปรากฏว่าผู้สูงอายุท่านใดไม่ให้คำตอบหรือแสดงอารมณ์หงุดหงิดฉุนเฉียวอีก ประกอบกับการที่ผู้ช่วยสัมภาษณ์ของผู้วิจัย เป็นคนในท้องถิ่น การสนทนาซักถามจึงสะดวกขึ้น

2. หลังจากเปลี่ยนแปลงวิธีการสัมภาษณ์ให้มีลักษณะ เป็นกันเอง มากขึ้นแล้ว ผู้วิจัยกลับประสบปัญหาใหม่ เนื่องจากผู้สูงอายุให้ความสำคัญสนทนาค้นเคย อยากจะพูดคุยสนทนาด้วยครั้งละนานๆ และเล่าเรื่องราวต่างๆซึ่งนอกเหนือจากหัวข้อ ซึ่งผู้วิจัยต้องการรวบรวมข้อมูล ประกอบกับ เนื้อความคำถามที่ผู้วิจัยใช้สัมภาษณ์ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุมาก เช่น คำถามในเรื่องที่ผู้สูงอายุเองได้รับความรักใคร่ นับถือความห่วงใย จากสมาชิกในครอบครัว และคนอื่นๆในสังคมมากน้อยเพียงใด ผู้สูงอายุจึงให้ความสนใจที่จะเล่าเรื่องราวต่างๆมาก ทำให้การสัมภาษณ์กินเวลานาน และลาช้ากว่ากำหนดออกไป อย่างไรก็ตามแนวทางการเปลี่ยนแปลงวิธีการสัมภาษณ์จะทำให้ ระยะเวลาเพิ่มมากขึ้น แต่ทำให้การเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นไปด้วยความสะดวก และข้อมูลที่ใคร่มีความน่าเชื่อถือมากขึ้น

3. ปัญหาอีกประการหนึ่งที่ผู้วิจัยพบในระหว่างการสัมภาษณ์ คือปัญหาที่มีผู้ร่วมฟังการสัมภาษณ์ เนื่องจากคนในหมู่บ้านส่วนใหญ่มักเป็นที่รู้จักกันดีอยู่แล้ว เมื่อมีคนแปลกหน้าเข้ามา เข้ามายื่นเยียนก็เกิดความสนใจ เขามาร่วมฟังการพูดคุย บางครั้งร่วมเสนอความเห็นด้วย ผู้วิจัยจำเป็นต้องแก้ปัญหาเฉพาะหน้าไปในแต่ละครั้ง เช่นหยุดการถามในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลที่ต้องการรวบรวมไว้ชั่วคราว หันความสนใจของผู้ฟังไปเรื่องอื่นก่อน แล้วจึงย้อนกลับมาสัมภาษณ์ผู้สูงอายุท่านนั้นภายหลัง เช่น เรื่องเกี่ยวกับความสมัครใจในชีวิตหรือสิ่งที่ต้องการ และเรื่องเกี่ยวกับความกระตือรือร้น หรือความสนใจของผู้สูงอายุของท่านหรือเรื่องราวต่างๆ เป็นต้น อย่างไรก็ตามปัญหาก็คงกล่าวนี้ก็ไม่ถึงกับเป็นอุปสรรคสำคัญ เนื่องจากผู้วิจัยเปลี่ยนวิธีการ เป็นการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ บางครั้งผู้วิจัยใช้คำถามเดียวกันนั้นกับผู้ร่วมฟังด้วย เป็นการแก้ปัญหาที่ผู้ร่วมฟังตอบคำถามแทนผู้สูงอายุที่ถูกสัมภาษณ์อีกวิธีหนึ่ง เพื่อหันเหความสนใจของผู้ร่วมฟังออกไปจากตัวผู้ถูกสัมภาษณ์ ผู้ร่วมฟังจึงสนใจที่จะตอบคำถามส่วนที่เป็นของตนเองแทน ซึ่งวิธีการนี้สามารถแก้ปัญหาได้

ง) แบบสัมภาษณ์ที่เก็บรวบรวมได้มีข้อมูลที่ถูกต้องสมบูรณ์ทุกฉบับและผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลได้ครบถ้วนทั้ง 200 ฉบับ จึงนำผลการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำแบบสัมภาษณ์ตอนที่ 1 ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับลักษณะของผู้ตอบ มาแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

2. นำแบบสัมภาษณ์ตอนที่ 2 ซึ่งเป็นเรื่องภาพเกี่ยวกับตนเองของผู้ตอบ มาหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของ

ก. ค่าตอบรายข้อ

ข. ค่าตอบเรื่องภาพเกี่ยวกับตนเองแต่ละด้าน คือด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และด้านสังคมของผู้สูงอายุ

ค. ค่าตอบเรื่องภาพเกี่ยวกับตนเองรวมทุกด้านของผู้สูงอายุ โดยกำหนดค่าคะแนนของแต่ละอันด้วย ดังนี้

มากที่สุด	เทียบกับคะแนน	5
มาก	เทียบกับคะแนน	4
ปานกลาง	เทียบกับคะแนน	3
น้อย	เทียบกับคะแนน	2
น้อยที่สุด	เทียบกับคะแนน	1

การหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) โดยวิธีสูตร ดังนี้ (ประกอบ กรรณสูตร 2525: 40-

41)

$$\bar{x} = \frac{\sum fx}{N}$$

เมื่อ \bar{x} หมายถึง ค่าเฉลี่ย
 $\sum fx$ หมายถึง ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 N หมายถึง จำนวนผู้ตอบแบบสัมภาษณ์
 การหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ใซสูตร ดังนี้ (เรื่องเดียวกัน, หน้า

50.)

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum f(x-\bar{x})^2}{n-1}}$$

เมื่อ S.D. หมายถึง ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 \bar{x} หมายถึง ค่าเฉลี่ย
 fx หมายถึง คะแนนดิบ
 n หมายถึง จำนวนผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

เกณฑ์ในการกำหนดระดับความคิดเห็นของผู้ตอบมีดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	4.50-5.00	ถือว่า	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	3.50-4.49	ถือว่า	มาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	2.50-3.49	ถือว่า	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.50-2.49	ถือว่า	น้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.00-1.49	ถือว่า	น้อยที่สุด

แล้วจึงนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมา เรนอในรูปตารางและความเรียง

3. วิเคราะห์แบบสัมภาษณ์ตอนที่ 3 ซึ่งเป็นเรื่องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนประเภทต่างๆ ของผู้สูงอายุ ส่วนที่เป็นค่าตามลักษณะมาตราส่วนประเมินค่าโดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) ของ

ก. ค่าตอบรายขอ

ข. ค่าตอบเรื่องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนทุกประเภท ของผู้สูงอายุ สำหรับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนชนิดต่างๆ ของกิจกรรมชุมชนแต่ละประเภท ซึ่งแบบสัมภาษณ์ส่วนนี้ตามในลักษณะปลายเปิดผู้วิจัยจะใช้วิธีการสรุปและเสนอเป็นความเรียง

4. การหาความสัมพันธ์ระหว่างภาพเกี่ยวกับตนเองกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนประเภทต่างๆ ของผู้สูงอายุ วิเคราะห์โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) ตามสูตรการคำนวณ ดังนี้ (วิเชียร เกตุสิงห์ 2526: 25-28)

$$r_{xy} = \frac{N\sum XY - (\sum x)(\sum y)}{\sqrt{[N\sum x^2 - (\sum x)^2][N\sum y^2 - (\sum y)^2]}}$$

เมื่อ r_{xy} หมายถึง สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร X กับตัวแปร Y

X หมายถึง คะแนนของตัวแปร

Y หมายถึง คะแนนของตัวแปร

N หมายถึง จำนวนผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

และทดสอบนัยสำคัญของ r_{xy} โดยใช้สูตร ดังนี้ (เรื่องเดียวกัน, หน้า 28.)

$$t = \frac{r\sqrt{N-2}}{\sqrt{1-r^2}}$$

เมื่อ t หมายถึง ค่าที่ ที่คำนวณได้ เพื่อทดสอบนัยสำคัญของค่า r ตัวแปรที่ศึกษามี ดังนี้

X หมายถึง ภาพเกี่ยวกับตนเองรวมทุกด้านของผู้สูงอายุ

x_1 หมายถึง ภาพเกี่ยวกับตนเองด้านร่างกายของผู้สูงอายุ

x_2 หมายถึง ภาพเกี่ยวกับตนเองด้านจิตใจของผู้สูงอายุ

- x_3 หมายถึง ภาพเกี่ยวกับตนเองด้านสังคมของผู้สูงอายุ
- Y หมายถึง กิจกรรมทุกประเภทในชุมชน
- y_1 หมายถึง กิจกรรมเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมด้านงานพิธีต่างๆ ทางสังคม
- y_2 หมายถึง กิจกรรมเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมด้านงานรื่นเริงต่างๆ ตามเทศกาล
- y_3 หมายถึง กิจกรรมเกี่ยวกับศาสนา
- y_4 หมายถึง กิจกรรมเกี่ยวกับการศึกษา
- y_5 หมายถึง กิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนา
- y_6 หมายถึง กิจกรรมเกี่ยวกับสาธารณสุขและการอนามัย

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแต่ละคู่มีดังนี้

ตารางที่ 4 ตัวแปรและความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปร	Y	y_1	y_2	y_3	y_4	y_5	y_6
x	XY	xy_1	xy_2	xy_3	xy_4	xy_5	xy_6
x_1	x_1Y	x_1y_1	x_1y_2	x_1y_3	x_1y_4	x_1y_5	x_1y_6
x_2	x_2Y	x_2y_1	x_2y_2	x_2y_3	x_2y_4	x_2y_5	x_2y_6
x_3	x_3Y	x_3y_1	x_3y_2	x_3y_3	x_3y_4	x_3y_5	x_3y_6

จากตารางที่ 4 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ผู้วิจัยศึกษา ดังนี้คือ
ความสัมพันธ์ระหว่าง

- 1) ภาพเกี่ยวกับตนเองรวมทุกด้าน (x) กับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนทุกประเภท (Y) ของผู้สูงอายุ
- 2) ภาพเกี่ยวกับตนเองรวมทุกด้าน (x) กับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมด้านงานพิธีต่างๆ ทางสังคม (y_1) ของผู้สูงอายุ

3) ภาพเกี่ยวกับตนเองรวมทุกคน (X) กับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับชนบทรรมนิยมประเพณีและวัฒนธรรมค่านางานรื่นเริงต่างๆ ตามเทศกาล (y_2) ของผู้สูงอายุ

4) ภาพเกี่ยวกับตนเองรวมทุกคน (X) กับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับศาสนา (y_3) ของผู้สูงอายุ

5) ภาพเกี่ยวกับตนเองรวมทุกคน (X) กับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการศึกษา (y_4) ของผู้สูงอายุ

6) ภาพเกี่ยวกับตนเองรวมทุกคน (X) กับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนา (y_5) ของผู้สูงอายุ

7) ภาพเกี่ยวกับตนเองรวมทุกคน (X) กับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับสาธารณสุขและการอนามัย (y_6) ของผู้สูงอายุ

8) ภาพเกี่ยวกับตนเองด้านร่างกาย (x_1) กับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนทุกประเภท (Y) ของผู้สูงอายุ

9) ภาพเกี่ยวกับตนเองด้านร่างกาย (x_1) กับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับชนบทรรมนิยมประเพณีและวัฒนธรรมค่านางานรื่นเริงต่างๆ ทางสังคม (y_1) ของผู้สูงอายุ

10) ภาพเกี่ยวกับตนเองด้านร่างกาย (x_1) กับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับชนบทรรมนิยมประเพณีและวัฒนธรรมค่านางานรื่นเริงต่างๆ ตามเทศกาล (y_2) ของผู้สูงอายุ

11) ภาพเกี่ยวกับตนเองด้านร่างกาย (x_1) กับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับศาสนา (y_3) ของผู้สูงอายุ

12) ภาพเกี่ยวกับตนเองด้านร่างกาย (x_1) กับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการศึกษา (y_4) ของผู้สูงอายุ

13) ภาพเกี่ยวกับตนเองด้านร่างกาย (x_1) กับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนา (y_5) ของผู้สูงอายุ

14) ภาพเกี่ยวกับตนเองด้านร่างกาย (x_1) กับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับสาธารณสุขและการอนามัย (y_6) ของผู้สูงอายุ

15) ภาพเกี่ยวกับตนเองด้านจิตใจ (x_2) กับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนทุกประเภท (Y) ของผู้สูงอายุ

16) ภาพเกี่ยวกับตนเองด้านจิตใจ (x_2) กับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมค่านางานวิถีต่างๆ ทางสังคม (y_1) ของผู้สูงอายุ

17) ภาพเกี่ยวกับตนเองด้านจิตใจ (x_2) กับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมค่านางานรื่นเริงต่างๆ ตามเทศกาล (y_2) ของผู้สูงอายุ

18) ภาพเกี่ยวกับตนเองด้านจิตใจ (x_2) กับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับศาสนา (y_3) ของผู้สูงอายุ

19) ภาพเกี่ยวกับตนเองด้านจิตใจ (x_2) กับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการศึกษา (y_4) ของผู้สูงอายุ

20) ภาพเกี่ยวกับตนเองด้านจิตใจ (x_2) กับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนา (y_5) ของผู้สูงอายุ

21) ภาพเกี่ยวกับตนเองด้านจิตใจ (x_2) กับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับสาธารณสุขและการอนามัย (y_6) ของผู้สูงอายุ

22) ภาพเกี่ยวกับตนเองด้านสังคม (x_3) กับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนทุกประเภท (Y) ของผู้สูงอายุ

23) ภาพเกี่ยวกับตนเองด้านสังคม (x_3) กับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมค่านางานวิถีต่างๆ ทางสังคม (y_1) ของผู้สูงอายุ

24) ภาพเกี่ยวกับตนเองด้านสังคม (x_3) กับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมค่านางานรื่นเริงต่างๆ ตามเทศกาล (y_2) ของผู้สูงอายุ

25) ภาพเกี่ยวกับตนเองด้านสังคม (x_3) กับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับศาสนา (y_3) ของผู้สูงอายุ

26) ภาพเกี่ยวกับตนเองด้านสังคม (x_3) กับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการศึกษา (y_4) ของผู้สูงอายุ

27) ภาพเกี่ยวกับตนเองด้านสังคม (x_3) กับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนา (y_5) ของผู้สูงอายุ

28) ภาพเกี่ยวกับตนเองด้านสังคม (x_3) กับความถี่ในการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับสาธารณสุขและการอนามัย (y_6) ของผู้สูงอายุ

เมื่อคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ระหว่างตัวแปรคู่ต่างๆ และค่า t เพื่อทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ ของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแต่ละคู่แล้ว จึงนำผลการวิเคราะห์มา เสนอในรูปตารางและความเรียง